

TEKIJÄNOIKEUSASIOIDEN NEUVOTTELUKUNNAN KOKOUS (2/2018-2019)

Aika: Tiistaina 12.3.2019 klo 9.30 -11.30

Paikka: Opetus- ja kulttuuriministeriö, kokoushuone Jukola D460, Meritullinkatu 1

Läsnä:

Puheenjohtaja Johtaja Jorma Waldén, opetus- ja kulttuuriministeriö

Jäsenet

OTT Anette Alen-Savikko, IPR University Center
Toiminnanjohtaja Risto Salminen, Teosto ry
Lakimies Pekka Heikkinen, Kansalliskirjasto
Lakimies Ira Hietanen-Tanskanen, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ
Edunvalvontajohtaja Lauri Kaira, Luovan työn tekijät ja yrittäjät Lyhty
Johtaja, lakiasiat ja viestintäpolitiikka Satu Kangas, Medialiitto ry sijaisenaan Mikko Hoikka
Toiminnanjohtaja Antti Kotilainen, IFPI Finland ry, sijaisenaan Tommi Kyyrä
Apulaisjohtaja Mikko Kuutti, Kansallinen audiovisuaalinen instituutti
Toimitusjohtaja Elina Ussa Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry
Toiminnanjohtaja Sonia Meltti, Suomen näytelmäkirjailijat ja käsikirjoittajat ry
Toiminnanjohtaja Elina Kuusikko, Suomen Näyttelijäliitto ry
Toimitusjohtaja Valtteri Niiranen, Kopiosto ry
Lakimies Sanna Nikula, Suomen Journalistiliitto ry
Toiminnanjohtaja Tommi Nilsson, Kuvasto ry
Musiikintekijä Markus Nordenstreng sijaisenaan Kaija Kärkinen
Toiminnanjohtaja Jukka-Pekka Pietiäinen, Suomen tietokirjailijat ry
Tekijänoikeusasiamies Maria Rehbinder, Aalto-yliopisto
Toiminnanjohtaja Anne Salomaa, Sanasto ry
Varapuheenjohtaja Tapani Tarvainen, Electronic Frontier Finland ry EFFI
Toiminnanjohtaja Suvi Oinonen Suomen Kirjailijaliitto ry
Edunvalvontapäällikkö Taina Roth, RadioMedia ry
Yliopistonlehtori Mikael Laakso, Hanken

Ministeriöiden asiantuntijat

Päivi-Maria Virta, liikenne- ja viestintäministeriö
Ylijohtaja Riitta Kaivosoja, opetus- ja kulttuuriministeriö
Anna Vuopala, hallitusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö (sihteeri)
Leena Saastamoinen, hallitussihteeri, opetus- ja kulttuuriministeriö
Viveca Still, tekijänoikeusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Asialista:

Ajankohtaista

- Ajankohtaista tekijänoikeudesta ja muuta lähellä olevaa asiaa

Waldén totesi kokouksen olevan todennäköisesti viimeinen tällä toimintakaudella, sillä Suomen EU-puheenjohtajuus lähestyy ja neuvottelukunnan toimikausi päättyy kesäkuun lopussa. Waldén otti esille muutamia ajankohtaisia aiheita (mm. elokuvalain voimaantulo, AVMS-direktiivin kansallisen voimaansaattamisen aloittaminen ja sopimuslisenssijärjestöjen hyväksymispäätösten tilanne).

Vuopala muistutti, että edellisen neuvottelukunnan kokouksen jälkeen tekijänoikeuslakiin on tehty Marrakeshin sopimuksen edellyttämät lainmuutokset 12.11.2019; direktiivin määräaika ylittyi vain hieman. Hän muistutti myös, että tekijänoikeusjärjestelmän kehittämisavustuksia koskevien hakemusten määräpäivä on tänään 12.3.

Lisäksi Vuopala kertoi, että eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terholle toimitetaan selvitys palautteesta, joka kerättiin Tekijänoikeuskirjetyöryhmän laatimien suositusten ja hyvien käytäntöjen toimivuudesta. Pääasiassa tilanne näyttää menneen parempaan suuntaan, kirjeitä ei enää lähetetä massoittain eikä markkinaoikeus ole määrännyt yhteystietoja luovutettavaksi samassa määrin kuin aiemmin. Kolme kuudesta toimijasta on lopettanut toiminnan. Oikeudenhaltijat ovat katsoneet valvonnan vaikeutuneen. Hyvät käytännöt ovat vaikuttaneet kirjeiden sisältöihin ja yhteystietojen hakemista koskeviin menettelyihin. Pääasiassa markkinaoikeuden tiukentunut käytäntö on vähentänyt hakemuksia. Myös tiedotus on saavuttanut viranomaisia, jotka aiemmin olisivat ohjanneet vastaanottajia heittämään kirjeet pois.

Palautetta kerättiin myös otakantaa.fi-palvelun kautta ja monien kriittisten viestien ohessa esitettiin myös muutamia kehitysehdotuksia. Vuopala mainitsi, että ehdotettavat toimenpiteet liittyvät tiedottamiseen ja yhteystietojen käyttämiseen. Vaikka hyvät käytännöt ovat OKM:n verkkosivuilla, voisi tiedotusta hyvistä käytännöistä tehostaa viranomaisille entisestään. Toiseksi olisi arvioitava, olisiko tarpeen edellyttää yhteystietojen käyttöä koskevia aikarajoja tekijänoikeusvalvonnassa. Käytännössä toimenpide-ehdotusten arviointi ja toteutus jäävät seuraavalle hallitukselle harkittavaksi.

Riitta Kaivosoja toi esiin taiteilija-allianssimallia koskevan emeritusprofessori Seppo Koskisen selvityksen (OKM 2:2019) ja tulevaisuudessa mahdollisesti toteutettavan pilotin.

1. Tiedotusasiaa neuvottelukunnan jäseniltä (ml. HO-kauden tavoitteet, jatkoa viime kokoukselle)

Waldén pyysi halukkaita jäseniä tuomaan esiin tärkeimpiä aiheitaan uuden hallituksen ohjelmavalmisteluja varten. Viime kokouksessa esitellyt HO-tavoitteet on kirjattu Valtioneuvoston Hankeikkunaan. Käytiin vilkas keskustelu eri jäsenten edustamilla aloilla tärkeinä pidetyistä aiheista. Muun muassa Teoston ”Luovien tekijöiden maa” -hallitusohjelmatavoitteet 2019-2023 sisältävät investointeja luovaan

talouteen, kannustavan pohjan luomista musiikkityölle ja reilujen pelisääntöjen luomista sisältömarkkinoille. Teoston edustaja (Salminen) katsoi myös, että taiteen ja kulttuurin julkista rahoitusta on nostettava. Budjettirahoitteinen yksityisen kopioinnin hyvitys on uudistettava ja säilytettävä vähintään 11 miljoonan euron vuositasolla. Salminen mainitsi myös, että pyritään luomaan Brunilan raportin mukaisesti (OKM 2017:18) Creative Business Finland -ohjelma luovien alojen elinkeinotoiminnan kehittämiseen ja rahoitukseen. Teoston mukaan olisi vahvistettava luovien aineiden osuutta opetuksessa, sekä edistettävä opettajien ja oppilaiden tekijänoikeustietoisuutta osana digitaalisia mediataitoja. Alustapalveluiden toimintaan liittyvät tekijänoikeusongelmat tulee ratkaista ripeästi ja kattavasti, riippumatta miten direktiiville käy. Lisäksi Teosto on ehdottanut työttömyysetuuksia koskevan sääntelyn muuttamista siten, että tekijänoikeuskorvauksia ei oteta huomioon etuuksia soviteltaessa.

Opettajien ammattijärjestö OAJ:n edustaja totesi uudelleen, että opettajien ja koulujen välisiä neuvotteluja koskevat mallisopimusluonnokset tulisi uudistaa ja että mikäli resursseista on pulaa, voisi sitä löytyä järjestöstä.

Kopiosto (Niiranen) totesi, että tärkeimpänä aiheena ensi hallituskaudella on päivittää sopimuslisenssijärjestelmää ajantasaisemmaksi.

Näyttelijäliiton edustaja (Kuusikko) totesi, että tärkeää olisi selvittää, mitä kuuluu audiovisuaalisten esittäjien suojaa koskevan WIPO:n Pekingin sopimuksen voimaansaattamiselle ja sen ratifioinnille. Vuopala totesi, ettei asiasta ole keskusteltu EU:n neuvoston työryhmissä johtuen toisaalta komission työkuormasta ja toisaalta äänestysääntöihin liittyvistä kysymyksistä. EU:n komissio on todennut, että se aikoo hoitaa äänestystä koskevan asian kahdenvälisesti WIPO:n sihteeristön kanssa. Suomi voi pyrkiä selvittämään, missä vaiheessa asia on ja ehdottaa siihen ratkaisua. Tällä hetkellä vaikuttaa siltä, että komissio on haluton ottamaan vastaan jäsenvaltioiden näkemyksiä asiassa, sillä ratifiointi kuuluu EU:n yksinomaiseen toimivaltaan.

2. EU-asiat

EU:n komission ehdotukset tekijänoikeusjärjestelmän modernisoimiseksi: neuvottelutilanne.

Still esitteli valmistelutilanteen verkkolähetysdirektiivin (ent. asetus) sekä DSM-direktiivin osalta. Poliittinen yhteisymmärrys verkkolähetysdirektiivistä saavutettiin tammikuussa. Direktiivillä päivitetään vanhaa satelliitti- ja kaapelidirektiiviä ja se sisältää säännöksiä, joiden tarkoituksena on yksinkertaistaa oikeuksien hankkimista koskien lähettäjäyrytysten uudenlaisia palveluja (catch-up) ja edelleenlähetytapoja (mm. iptv).

Poliittinen yhteisymmärrys ehdotuksesta direktiiviksi tekijänoikeudesta digitaalisilla sisämarkkinoilla saavutettiin helmikuussa.

On todennäköistä, että Euroopan parlamentti vahvistaa direktiivit maaliskuun lopulla. Voimaantulosta laskien kansalliselle voimaan saattamiselle on varattu 2 vuotta aikaa

ja sen aloitetaan mahdollisuuksien mukaan välittömästi. Samalla Suomen puheenjohtajuuskausi tulee vaikuttamaan käytettävissä oleviin resursseihin.

Neuvottelukunnassa käytiin keskustelua ja neuvottelukunnan jäsenet tekivät hyviä ehdotuksia siitä, miten DSM-direktiivin implementoinnista ja siitä, miten lainvalmistelu voitaisiin toteuttaa.

Suomen EU-puheenjohtajuuskauden toiminta ja tapahtumat (1.7 – 31.12.2019)

Vuopala kertoi, että OKM on tuonut muutamissa tilaisuuksissa esiin suunnitelmansa ottaa yhdeksi tärkeäksi teemaksi ”tekijänoikeusjärjestelmän infrastruktuurin kehittäminen”. OKM järjestää marraskuussa datataloutta koskevan konferenssin yhdessä LVM:n ja VM:n kanssa. Siellä tekijänoikeusasioita käsitellään datatalouden kasvua ja toimivuutta edistävistä näkökulmasta. Muilta osin EU-puheenjohtajuuskaudella ei ole toistaiseksi ole tulossa normatiivisia asioita nyt kun DSM-direktiivi on etenemässä lopulliseen vaiheeseen. Sen sijaan Suomella on erittäin hankalia kansainvälisiä kysymyksiä koordinoitavana.

Kansainväliset asiat:

- **Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien suoja koskeva pysyvä komitea SCCR 38: 1-5.4.2019**

Geenivarojen, perinnetiedon, ja perinteisten kulttuuri-ilmausten suoja koskeva hallitusten välinen komitea

- **WIPO:n 59. yleiskokous, 30.9. – 9.10.2019**

Vuopala totesi, että tulossa on sekä IGC- että SCCR-kokoukset. Viime SCCR-kokouksessa tapahtui liikettä, jossa muutama keskeinen delegaatio esitti ratkaisuehdotuksia, jotka saattaisivat johtaa diplomaattikonferenssin järjestämistä koskevaan päätökseen SCCR:ssä pitkään keskusteluissa esillä olleen lähettäjäjyityksiä koskevan sopimuksen osalta.

IGC 39 ja 40 kokoukset ovat vuosien 2018/2019 viimeiset kokoukset, jonka johdosta yleiskokous joutuu ratkaisemaan alkuperäiskansojen ja paikallisten yhteisöjen geenivaroja, perinnetietoa ja perinteisiä kulttuuri-ilmauksia koskevan IGC-komitean mandaatin uusimisen vuosille 2020/2021 tai päättää diplomaattikonferenssin koolle kutsumisesta tietyn osa-alueen osalta. Ns. pakollinen ilmoitusvelvollisuus (MDR) merkitsee, että patenttihakemuksissa olisi ilmoitettava, mikäli keksintö perustuu tiettyyn ulkomailta hankittuun geenivaraan tai siihen liittyvään perinnetietoon. Kyse on transparenssimekanismista, jossa patenttivirastot edesauttaisivat toisaalta geenivarojen saantia ja saatavuutta koskevan Nagoyan pöytäkirjan toimintavelvoitteita ja hyötyjenjakoa tavoittelevia järjestelmiä. Sillä saattaisi olla myös keskeinen merkitys uutuustutkimusten kattavuuden varmistamisessa ja se parantaisi patenttien laatua kansainvälisesti. Perinnetiedon ja perinteisten kulttuuri-ilmausten osalta Suomi on ajanut toimenpiteisiin perustuvaa lähestymistapaa ml. synergioiden hyödyntäminen ja, jossa alkuperäiskansojen oikeuksien edistäminen tulisi ensi sijassa rakentaa nykyisten kv-suojamuotojen varaan ja tehdä tarkkaa selvitystä tarpeista yhdessä. Suomi kartoittaa tilannetta ja pyrkii laatimaan lähestymistavat

kaikkiin esille tuleviin kysymyksiin niin, että EU-maiden intressit toteutuisivat mahdollisimman hyvin.

3. Muut aiheet

Ei muita aiheita. Waldén totesi, että tämä kokous on todennäköisesti viimeinen kokous tällä toimikaudella, ellei mitään erityistä kiireellistä tarvetta ilmene. Asiakirjoihin voi tutustua Valtioneuvoston Hankeikkunan kautta.

Vuopala toimittaa jäsenille kommentoitavaksi esityksen Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella käsiteltävistä tekijänoikeuteen liittyvistä asioista.

4. Seuraava kokous

Toistaiseksi ei sovittu uutta kokousta.